

Európai
Bizottság

KÖZÉRTHETŐEN
AZ EURÓPAI UNIÓ
SZAKPOLITIKÁIRÓL

A katasztrófák
és konfliktusok
áldozatainak
megsegítése és
a veszélyben
lévő emberek
védelme

Humanitárius segítségnyújtás és polgári védelem

Az európai humanitárius
segítségnyújtás világszerte
kézzelfogható javulást hoz azoknak
az embereknek az életébe, akik
katasztrófa sújtotta területeken
és konfliktusövezetekben élnek.

KÖZÉRTHETŐEN AZ EURÓPAI UNIÓ SZAKPOLITIKÁIRÓL

Ez a tájékoztató füzet a „Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról” című sorozat része. A sorozat azt hivatott bemutatni, mit tesz az EU a hatáskörébe tartozó szakpolitikai területeken, miért van szükség a tevékenységére, és munkája milyen eredménnyel jár. A sorozatot alkotó kiadványokat a következő internetcímen lehet letölteni:

http://europa.eu/pol/index_hu.htm
<http://europa.eu/!Uj47Mc>

Hogyan működik az Európai Unió?
Európa 12 leckében
Európa 2020 stratégia: Európa növekedési stratégiája
Az EU alapító atyái

Adópolitika
Bankok és pénzügy
Belső piac
Bővítési politika
Csalás elleni küzdelem
Digitális menetrend és információs társadalom
Egészségpolitika
Éghajlat-politika
Élelmiszer-biztonsági politika
Energiapolitika
Foglalkoztatási és szociális politika
Fogyasztói ügyek
Gazdasági és monetáris unió és az euró
Határok és biztonság
Humanitárius segítségnyújtás és polgári védelem ✘
Jogérvényesülés, alapvető jogok és egyenlőség
Kereskedelempolitika
Költségvetés
Környezetvédelmi politika
Közlekedéspolitika
Kulturális és audiovizuális politika
Kutatási és innovációs politika
Kül- és biztonságpolitika
Mezőgazdasági politika
Migrációs és menekültügyi politika
Nemzetközi együttműködés és fejlesztés
Oktatási, képzési, ifjúsági és sportpolitika
Regionális politika
Tengerügy és halászat
Vállalkozáspolitikai
Vámpolitika
Versenypolitika

TARTALOM

Miért van szükség humanitárius segítségnyújtással és polgári védelemmel kapcsolatos szakpolitikára uniós szinten? – Az EU az emberi életek megmentéséért és a szenvedés enyhítéséért	3
Hogyan közelíti meg az EU a kérdést? – Szükségletalapú megközelítés	7
Milyen eszközökkel él az EU? – A vállalt kötelezettségek teljesítése	10
Merre tovább? – A szükséglet szenvedők megsegítéséért	15
További információk	16

Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról: Humanitárius segítségnyújtás és polgári védelem

Európai Bizottság
Kommunikációs Főigazgatóság
Polgárok tájékoztatása
1049 Brüsszel
BELGIUM

A kézirat frissítve: 2014. novemberében

Fénykép a fedőlapon és a 2. oldalon: © Jupiterimages

16 o. – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-42494-6
doi:10.2775/81966

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2014

© Európai Unió, 2014

A kiadvány a forrás feltüntetésével szabadon másolható. A fényképeket a szerzői jog tulajdonosának előzetes engedélyével lehet csak felhasználni vagy sokszorosítani. Engedélyért közvetlenül a jogtulajdonosokhoz kell fordulni.

Miért van szükség humanitárius segítségnyújtással és polgári védelemmel kapcsolatos szakpolitikára uniós szinten?

Az EU az emberi életek megmentéséért és a szenvedés enyhítéséért

A televíziós híradások hétről hétre konfliktusokról és katasztrófákról számolnak be, és ugyanezek a képek köszönnek vissza az újságok címlapjairól. Ez is jelzi, hogy világunkban egyre több veszéllyel kell számolnunk, és hogy a globális viszonyrendszer egyre összetettebbé válik. A természeti katasztrófák és a konfliktusok súlyosbodásával párhuzamosan a humanitárius szükségletek is növekednek. Katasztrófák előfordulásakor, illetve konfliktushelyzetben az Európai Unió sürgősségi segínyt nyújt a szenvedőknek, melynek jellegét a rászorulóknak aktuális szükségletei határozzák meg. A segítségnyújtásról az Európai Bizottság Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatósága (ECHO) gondoskodik. Az ECHO feladata, hogy oltalmazza az emberek életét, enyhítse a szenvedést, és védelmezze az érintettek emberi méltóságát. Ez a tevékenység kézzelfoghatóan példázza, hogy az EU egyik alapértékét a szolidaritás jelenti.

Az utóbbi években világszerte egyre több válság ütötte fel a fejét. 2014-ben az Egyesült Nemzetek Szervezete négy vészhelyzetet is hármasszintűnek minősített, amire korábban soha nem volt példa egyetlen éven belül. A hármasszint a legsúlyosabb vészhelyzetek besorolására szolgáló kategória. Az EU jelen van mindabban a négy válságövezetben – Szíriában, Dél-Szudánban, a Közép-afrikai Köztársaságban és Irakban –, ahol ezek a súlyos vészhelyzetek kialakultak. E négy területen kívül azonban Afganisztánban, a Száhil övben és Afrika sok más részén, továbbá Közép- és Dél-Amerikában, valamint Délkelet-Ázsiában is segíti a rászorulókat. Az említetteken túlmenően az Unió segélyezési műveleteket hajt végre olyan területeken, amelyek régóta válsággal küzdenek, és emiatt kikerültek a világ érdeklődésének középpontjából.

A világ legkiszolgáltatottabb népcsoportjainak megsegítése a nemzetközi közösség erkölcsi kötelessége, az Európai Bizottság pedig már régen elkötelezte magát amellett, hogy segítséget nyújt a katasztrófák és konfliktusok áldozatainak. Az ECHO – állampolgárságukra, illetve vallási, nemi és etnikai hovatartozásukra való tekintet nélkül – közvetlen segítséget nyújt a rászorulóknak annak érdekében, hogy alapvető életfeltételeiket biztosítsa.

Az Európai Bizottság tevékenysége nem csak a katasztrófák közvetlen következményeinek kezeléséről és a katasztrófák által sújtott lakosok szükségleteiről való gondoskodásról szól. Sokkal jobban megtérül pénz fordítani a katasztrófákra való felkészülésre és a kockázatmegelőzésre, mint finanszírozni

a katasztrófák utáni kárenyhítést, helyreállítást és újjáépítést. Az EU gondot fordít arra, hogy segítségnyújtási tevékenysége a katasztrófák elleni küzdelem összes szakaszát átívelje, a megelőzéstől kezdve a felkészülésen és a katasztrófaelhárításon át az újjáépítésig.

Az uniós intézmény a katasztrófaelhárítás mellett tehát egy sor egyéb tevékenységet is végez annak érdekében, hogy:

- csökkentse a katasztrófák kialakulásának kockázatát – pl. azáltal, hogy stratégiákat dolgoz ki és alkalmaz az éghajlatváltozás mérséklése céljából;
- javítsa a katasztrófákra való felkészülést – pl. korai előrejelző rendszerek kifejlesztése révén;
- a veszélyhelyzeti műveletek lezárultával zökkenőmentes átmenetet biztosítson a fejlesztési támogatást célzó stratégiák alkalmazása felé;
- erősítse a lakosság általános ellenálló képességét – többek között olyan intézkedések finanszírozása révén, melyek segítenek felkészíteni az embereket a jövőbeli megrázkódtatásokra.

Napjainkban újabb és újabb globális fenyegetésekkel kell szembenéznünk. Ha meg akarunk felelni az új kihívásoknak, elengedhetetlenül fontos, hogy folyamatosan alkalmazkodjunk a változó körülményekhez. A válságreagálás hatékonyságának javítása érdekében az EU 2010-ben egyetlen főigazgatóság hatáskörébe utalta a humanitárius segítségnyújtással és a polgári védelemmel kapcsolatos feladatokat.

Az EU 1996 óta nyújt humanitárius segítséget Indiának

Az EU által életbe léptetett uniós polgári védelmi mechanizmus segít a részt vevő országoknak abban, hogy megelőzzék a katasztrófák kialakulását, felkészüljenek a szükséghelyzetekre, és összevonják azokat az erőforrásaikat, melyeket katasztrófahelyzetben rendelkezésre tudnak bocsátani összehangolt és gyors válaszintézkedések meghozatala céljából az érintett országokban. Az uniós humanitárius segítségnyújtás az Európai Uniót kívül fekvő országok megsegítését célozza, a polgári védelmi mechanizmus viszont az Uniót belüli és kívüli veszélyhelyzetekben egyaránt mozgósítható. Az uniós polgári védelmi mechanizmus azt szolgálja, hogy az EU és a tagországok között elmélyüljön az együttműködés. Az eljárás azáltal segíti a nemzeti, regionális és helyi szintű tagállami intézkedések meghozatalát, hogy hatékony eszköztárat bocsát a tagországok rendelkezésére, melynek birtokában a tagállamok könnyebben előzhetik meg, illetve hátríthatják el a természeti és az ember által okozott katasztrófákat, és eredményesebben készülhetnek fel rájuk. Ennek a komplementaritáson alapuló, ésszerűsített keretrendszernek köszönhetően javult az EU reakciósi és koordinációs képessége, illetve az erőforrások felhasználása.

Együtt erővel sokat tehetünk a rászorulókat megsegítéséért

Tagállamaival közösen az Európai Unió nyújtja a legtöbb humanitárius támogatást a világon. Az uniós költségvetésből évente több mint 120 millió ember részesül humanitárius segítségben több mint 90, az Európai Unió határain kívül fekvő országban.

A humanitárius segélyezés céljára az EU évente több mint 1 milliárd eurót fordít. Ez az összeg csupán töredéke az uniós összkidadásoknak – az éves uniós költségvetés 1%-át sem éri el –, azonban nagymértékben hozzájárul a válsághelyzetben élő emberek szükségleteinek kielégítéséhez. Az uniós humanitárius segítség ténylegesen javít a rászorulókat helyzetén. Így volt ez akkor is, amikor az EU segítséget nyújtott a Fülöp-szigetek stabilizációjához a Haiyan tájfun 2013-as pusztítását követően, vagy amikor 2014-ben a helyi áradások után Bosznia-Hercegovina és Szerbia uniós támogatást kapott

polgári védelmi célokra, de példaként említhetjük a Guineába, Sierra Leonéba és Libériába légi úton eljuttatott szállítmányok összehangolását is, amire a 2014-es – és jelenlegi ismereteink szerint az eddigi legpusztítóbb – ebolajárvány idején került sor. Ezen túlmenően az uniós humanitárius segítségnyújtás milliőkat mentett meg az éhezéstől a Száhil övben, de azok az aktuális törekvések is említést érdemelnek, melyek révén az Unió a véres konfliktus elől hazáját hátrahagyó több millió szíriai menekültnek igyekszik segíteni.

A szolidaritás összeköt

Egy 2012-ben elvégzett felmérés szerint 10 uniós polgárból 9 helyesli, hogy az EU pénzt fordít a humanitárius segélyezés finanszírozására. Ez az arány a gazdasági válság ellenére emelkedő tendenciát mutat a korábbi évekhez képest, jelezve, hogy az európai polgárok elkötelezetten támogatják a humanitárius segítségnyújtás ügyét. A válaszadók túlnyomó többsége abban is egyetért, hogy a katasztrófareagálás területén megvalósuló összehangolt uniós polgári védelmi intézkedések hatékonyabbak, mint az egyes országok által külön-külön tett lépések.

Az Európai Unió tagállamai közösen tartoznak felelősséggel azért, hogy humanitárius segítséget nyújtsanak. Az EU nemzetközi és helyi humanitárius szervezetekkel együttműködve juttatja el a segítséget a rászorulókhöz. A polgári védelem terén az EU feladata az, hogy tagállamai tevékenységét támogassa, összehangolja és kiegészítse. Koordinációs tevékenysége révén az Unió képes arra, hogy közös irányítás alá vonja az európai szakértői és egyéb erőforrásokat, és így nagyobb ívű célok végrehajtásán munkálkodjon.

Annak érdekében, hogy a katasztrófák hosszabb távon jelentkező hatásait kezelni lehessen, és hogy javítani lehessen a megelőzést és a felkészülést, a humanitárius segítségnyújtásnak és a válságkezelésnek együtt kell járnia más területeken végzett egyéb tevékenységekkel, ideértve a fejlesztési együttműködést és a környezetvédelmet is. Ennek a követelménynek csak akkor lehet megfelelni, ha az egyes tevékenységeket uniós szinten koordinálják.

Ez a burundi család az EU visszatelepítési támogatásának köszönhetően visszatérhetett lakhelyére, amelyet korábban elhagyni kényszerült

Miért kell elérni, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek jobban meg tudjanak birkózni a nehézségekkel?

Minden évben több millió embert sújtanak áradások, szárazságok, földcsuszamlások, ciklonok, földrengések, szökőárok, erdőtűzek és más csapások. Becslések szerint a közvetlenül vagy közvetve természeti katasztrófák számlájára írható halálesetek 97%-a a fejlődő országokban következik be, és ezekben az országokban vesznek el a legtöbben a megélhetésüket természeti csapások következtében. Ezért elengedhetetlenül fontos, hogy a fejlődő világban élő, kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek ellenálló képességét növeljük, elősegítve, hogy hatékonyabban tudjanak védekezni a katasztrófák ellen, és jobban meg tudjanak birkózni azok hatásaival.

Hogyan segít az EU?

A katasztrófákkal szembeni ellenálló képesség erősítése olyan feladat, amely a humanitárius segítségnyújtás és a fejlesztési segélyezés határmezsgyéjén fekszik. Erre való tekintettel az Európai Bizottság 2012-ben szakpolitikai javaslatot terjesztett az Európai Parlament és a Tanács elé. A javaslat értelmében az uniós fejlesztési segélyezést és humanitárius segítségnyújtást annak a célnak a szolgálatába kell állítani, hogy javuljon az egyes országok ellenálló képessége, illetve hogy csökkenjen a katasztrófa sújtotta területek lakosságának

kiszolgáltatottsága. Ennek eszközét a javaslat szerint katasztrófavédelmi tervek kidolgozása és korai előrejelzést biztosító rendszerek kiépítése jelenti.

A Száhil övben és az Afrika szarva néven ismert térségben ígéretes eredményeket hoztak azok az ellenálló képesség javítására irányuló kezdeményezések, amelyeket az Európai Bizottság indított útnak az említett régiókban a szárazság következtében kialakult válsághelyzetre válaszul. Ezek a kezdeményezések (AGIR Sahel és SHARE) azt célozzák, hogy - a humanitárius segítségnyújtás és a fejlesztési támogatás közötti koordináció javítása révén - megszakítsák a szárazság, az éhínség és a szegénység között kirajzolódó ördögi kört. Az Afrika szarva nevű térség rezilienciájának javítását szolgáló SHARE segélyprogram keretében már 350 millió eurót sikerült mobilizálni 2012 óta. A kezdeményezés folytatásaként több projekt megvalósítására is sor kerül majd a 11. Európai Fejlesztési Alap keretében. Az AGIR Sahel kezdeményezés (Globális szövetség a Száhil öv rezilienciájáért) 1,5 milliárd eurót hivatott mobilizálni a Száhil öv ellenálló képességének javítására 2014 és 2020 között.

Az Európai Bizottság által az ellenálló képesség javítása érdekében tett törekvéseknek köszönhetően a jövőben több ember életét lehet majd megmenteni, javulni fog a költséghatékonyság, és csökkenni fog a szegénység. Mindez növelni fogja a segélyezés hatásfokát, és elősegíti a fenntartható fejlődést.

Vanuatun a gyerekek is segítenek annak a modellnek a megépítésében, mely az életükre legnagyobb veszélyt jelentő Gharat-vulkánt hivatott ábrázolni

Együttes fellépés a súlyosbodó fenyegetésekkel szemben

Évről évre egyre több humanitárius szükséghelyzet alakul ki világszerte, ráadásul egyre súlyosabb veszélyhelyzetekről van szó. Ezért mindenekelőtt az éghajlatváltozást, a népességnövekedést és az urbanizációt, az ipari tevékenységeket és a környezetkárosítást lehet együttesen felelőssé tenni.

Az első európai uniós humanitárius segítségnyújtási intervenció óta, amelyre 1992-ben, a jugoszláv háború idején került sor, egészen a mai napig, amikor súlyos humanitárius katasztrófa pusztít Szíriában, az Unió számos alkalommal bizonyoságot tett arról, hogy képes megfelelni a humanitárius segítségnyújtás terén jelentkező új kihívásoknak. Így volt ez 2013-ban is, amikor nagyon gyorsan össze kellett hangolni a polgári védelmi műveleteket a Fülöp-szigeteken a Haiyan tájfun elvonulása után, illetve 2014-ben, a szerbiai és a bosznia-hercegovinai áradásokat követően.

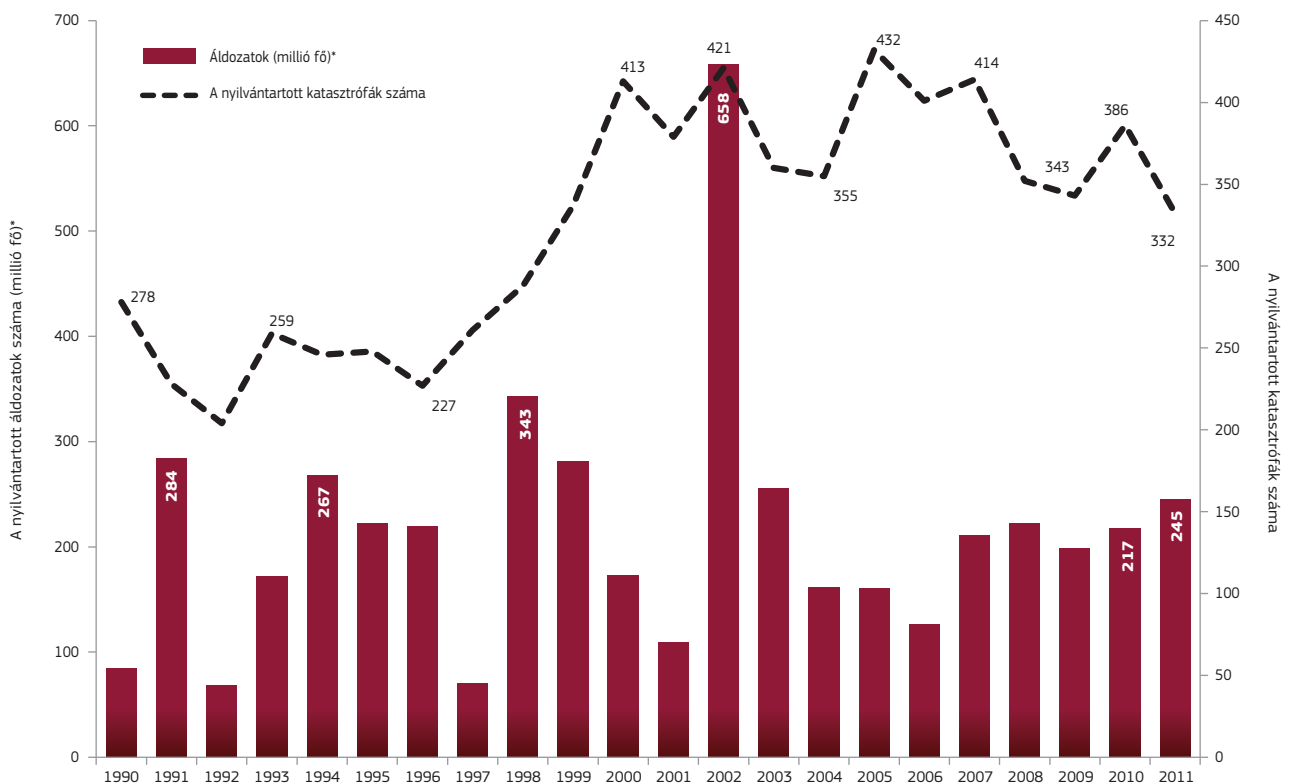
Az éghajlatváltozással kapcsolatos katasztrófák hatásának enyhítése – Vanuatu esete

A csendes-óceáni régió a természeti katasztrófák előfordulási gyakoriságát, súlyosságát és térbeli kiterjedését tekintve egyike a világ legveszélyeztetettebb övezeteinek. A térségben magas a ciklonok, földrengések, szökőárok, áradások, földcsuszamlások, erdőtűzek és vulkánkitörések előfordulási kockázata, és ugyanez mondható el a járványos betegségekről is.

Vanuaton, mely egyike a világ legkevésbé fejlett országainak, az éghajlatváltozás miatt a természeti katasztrófák az eddiginél is nagyobb veszélyt jelentenek a szigetcsoporthoz élőkre.

Az EU – kockázateértékelés, vészhelyzeti tervezés és ciklonok idején használható menedékhelyek építése révén – segítséget nyújt a helyi közösségeknek ahhoz, hogy jobban fel tudjanak készülni az esetleges katasztrófákra, és meg tudjanak birkózni a következményekkel. 2007 és 2012 között az Unió 4,3 millió eurót biztosított a katasztrófákra való felkészülés céljára, és 2,3 millió eurót fordított a természeti katasztrófák által sújtott helyi közösségek megsegítésére a Csendes-óceán nyugati térségében. Az EU jelenleg is működtet programot annak érdekében, hogy a csendes-óceáni térségben javuljon a katasztrófákra való felkészülés. A program költségvetése 3 millió euró.

A KATASZTRÓFÁK ELŐFORDULÁSÁNAK ÉS ÁLDOZATAINAK VONATKOZÁSÁBAN MEGFIGYELT TENDENCIÁK

*Áldozatok: a halálos áldozatok és az érintettek száma összesen.

Forrás: Katasztrófaepidemiológiai Kutatóközpont (CRED).

Hogyan közelíti meg az EU a kérdést?

Szükségletalapú megközelítés

Katasztrófák idején az EU az érintettek szükségleteivel számot vetve segítyt biztosít azoknak, akik a legnagyobb szükséget szenvedik, a rászoruló állampolgárságára, vallási, nemi és etnikai hovatartozására, illetve pártállására való tekintet nélkül.

Az Unió a finanszírozási döntések meghozatala előtt felméri az adott válsághelyzetben felmerülő sajátos szükségleteket, és nagy körültekintéssel hozzájuk igazítja az általa biztosított segítséget. Ennek során számos tényezőt mérlegel, így például az érintettek életkorát és nemét is figyelembe veszi.

Az EU kiemelt figyelmet fordít azokra a válsághelyzetekre, amelyek iránt megcsappant a nemzetközi média és a világ adományozóinak érdeklődése, és amelyek kezelése ennek ellenére továbbra is számottevő segítséget igényel. Ezek az „elfeledett” válságterületeken az Unió helyben felméri az aktuális szükségleteket, és ezeknek megfelelően célzott segítséget nyújt.

Segítség – ahol és amikor arra szükség van

A humanitárius segítségnyújtási és a polgári védelmi műveletekre gyakran szélsőséges körülmények között kerül sor: a segítséget hozzá kell igazítani a rászoruló sajátos szükségleteihez, és nagyon gyorsan el kell juttatni hozzájuk, miközben logisztikai és biztonsági akadályok miatt a válság sújtotta területek megközelítése sokszor kimondottan nehéz vállalkozás.

A Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatóságának központjában 347 szakember dolgozik. Az EU ezen túlmenően 44 szakosodott humanitárius segítségnyújtási irodából álló globális hálózatot épített ki a világ 39 országában. A hálózat munkájában 148 szakértő vesz részt, akiknek munkáját 320 helyi alkalmazott segíti. Válsághelyzetekben ezek a helyi irodák technikai segítséget nyújtanak az uniós finanszírozású műveletekhez, nyomon követik azok végrehajtását, és helyi szinten segítik az adományozói tevékenység összehangolását. Ezen túlmenően az intervencióstratégiák és szakpolitikák kialakításában is részt vesznek.

Az Európai Unió hozzávetőleg 200 humanitárius partnerszervezetnek nyújt finanszírozást. Ezek közé szakosított ENSZ-intézmények, civilszervezetek, tagállami ügynökségek, valamint nemzetközi szervezetek tartoznak, pl. a Vöröskereszt, illetve a Vöröskereszt és a Vörösféldhold Társaságok Nemzetközi Szövetsége. A partnerek javaslatokat nyújtanak be a Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatóságához, amelyekben felvázolják, hogyan kívánnak gondoskodni a katasztrófásújtott területek lakosságának szükségleteiről. Az ECHO a javaslatok alapján dönt a tevékenységek finanszírozásáról. Az EU összehangolja saját adományozó tevékenységét az egyes uniós tagországok és a humanitárius

segítségnyújtás terén tevékeny más szervezetek által közvetlenül biztosított finanszírozással.

Az EU Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestet hozott létre. A kezdeményezés lehetővé teszi, hogy az európaiak támogassák humanitárius projektek megvalósítását a leginkább rászoruló országokban, és részt vegyenek a projektmunkában (lásd ezzel kapcsolatban a „Merre tovább?” című fejezetet, mely részletesen ismerteti a kezdeményezést).

Közös alapértékek

Az EU humanitárius segítségnyújtás terén tevékeny partnerszervezeteinek tiszteletben kell tartaniuk a humanitárius segítségnyújtás tekintetében irányadó alapelveket:

- **Emberiség:** az emberi szenvedést mindenhol orvosolni kell.
- **Semlegesség:** a segítségnyújtás során egyik társadalmi csoporttal szemben sem szabad részlehajlónak lenni.
- **Pártatlanság:** kizárólag rászorultsági szempontok alapján, megkülönböztetésmentes módon szabad segítséget nyújtani.
- **Függetlenség:** a humanitárius segítségnyújtás kizárólagos célja az emberi szenvedés enyhítése; a segítségnyújtás nem szolgálhat más célokat.

A munka frontján

Katasztrófahelyzetben az EU arra törekszik, hogy gondoskodjon az áldozatok alapszükségeiről, és védelmezze megélhetésüket. Az általa finanszírozott humanitárius segítség az adott körülmények függvényében több különböző formát ölthet.

Az élelmezési segély gyűjtőfogalom. Magában foglalja a lakóhelyüket elhagyni kényszerülő személyek részére szükségállapotban kiosztott élelmiszeradagokat, a szárazság sújtotta területeken élő, súlyosan alultáplált gyermekek részére biztosított speciális élelmiszertermékeket, valamint a mezőgazdasági termelőknek juttatott vetőmagot és műtrágyát is. Az élelmezési célokat szolgáló készpénzjuttatások és utalványok, illetve az élelmezési segélyek javítják az emberek táplálkozását és életkörülményeit.

Egészségügyi segítségnyújtás alatt a járvány megelőzést szolgáló védőoltási programokat, a sérültek ellátását, valamint alapellátást nyújtó klinikák létrehozását értjük. A segélyszolgáltatások keretében a segítségnyújtók a fentiek-

ken túlmenően arról is gondoskodnak, hogy a rászorultak – különösen a legkiszolgáltatottabb csoportok, pl. a várandós nők és a gyermekek – számára rendelkezésre álljanak gyógyszerek, kórházi berendezések, képzett egészségügyi szakemberek és a legalapvetőbb egészségügyi ellátások.

A katasztrófasújtott területeken rendkívül fontos tiszta vizet és megfelelő higiéniai feltételeket biztosítani az emberek számára egészségük megőrzése és a járványok megelőzése érdekében. A segítségnyújtási tevékenységek körébe tartozik egyebek mellett a kútúrás, a latrinaépítés, a vízvezetékek lefektetése, a szennyvízkezelés és a higiéniai oktatás.

Kiemelten fontos gondoskodni arról is, hogy fedél kerüljön a feje fölé azoknak, akiknek a hajléka megsemmisült a katasztrófában – ez nemcsak a túlélésükhöz elengedhetetlen, hanem ahhoz is, hogy biztonságban érezzék magukat. A segélynyújtók ezért sátrort, illetve műanyag ponnyvát osztanak szét az érintettek között, vagy egyéb módon igyekeznek menedéket kínálni a számukra. A rendkívüli szükségintézkedések közé sorolható az infrastruktúra javítása, az aknamentesítés, a pszichoszociális támogatás és az oktatás is.

A szükséghelyzetekben végrehajtott műveletek közül sok arra hivatott felkészíteni a helyi lakosokat, hogyan birkózzanak meg a katasztrófa következményeivel, illetve hogyan ériék el, hogy a jövőben esetlegesen bekövetkező katasztrófák kevésbé pusztító hatást gyakoroljanak közösségükre.

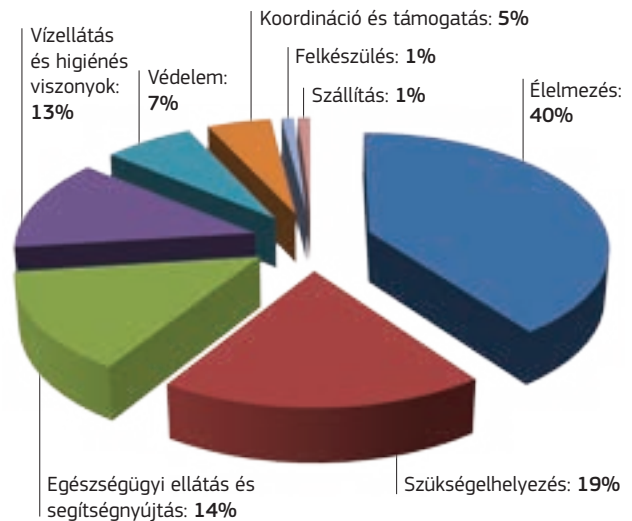
A katasztrófákra való felkészülés javítása világszerte – a Dipecho program

Azokban az esetekben, amikor a lakosságra leselkedő veszélyeket nem lehet előre látni, és a katasztrófa bekövetkezését nem lehet megakadályozni, a felkészülés javítása és a megfelelő választásmechanizmusok életbe léptetése révén sokszor csökkenteni lehet az áldozatok számát és a pusztítás mértékét. Ezt hivatott elősegíteni az Európai Unió katasztrófa-készültségi programja, a Dipecho.

A Dipecho-projektek középpontjában a képzés, a kapacitásépítés, a figyelemfelkeltés és tájékoztatás, a korai előrejelző rendszerek kiépítése és továbbfejlesztése, valamint a készenléti tervezés áll. A projektek keretében olyan intézkedések megvalósítására kerül sor, melyek a felkészülést szolgálják, s amelyeket – egyszerűségük-nél fogva – a helyi lakosság maga is végre tud hajtani. Az esetek túlnyomó többségében a helyi lakosok tevékenyen hozzájárulnak a Dipecho tevékenységéhez.

A projekteket európai háttérű segélyszervezetek, valamint ENSZ-intézmények hajtják végre, a helyi civilszervezetekkel és hatóságokkal együttműködésben. A Dipecho program nyolc, katasztrófák által gyakran sújtott régióban fejti ki a tevékenységét. A következő térségekről van szó: Karib-térség, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Közép-Ázsia, Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délkelet-Afrika, valamint az Indiai-óceán és a Csendes-óceán délnyugati régiója.

KÖLTSÉGVETÉSI JUTTATÁSOK SZAKPOLITIKAI SZEKTOROK SZERINTI BONTÁSBAN (2013-AS ADATOK)

Forrás: Európai Bizottság.

Közös globális fellépéssel a válságok megoldásáért

Az **uniós polgári védelmi mechanizmus** – a megelőzéstől a katasztrófaelhárításig – a katasztrófák elleni küzdelem összes szakaszát átíveli. A mechanizmusban jelenleg 32 ország vesz részt: a 28 EU-tagország, valamint Izland, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró és Norvégia. A részt vevő országok polgári védelmi célú erőforrásainak összevonása révén a mechanizmus hatékonyabban gondoskodik az emberek, a környezet és a tulajdon védelméről. Katasztrófa esetén a közvetlen következmények azonnali kezelése elsődlegesen annak az országnak a feladata, ahol a katasztrófa bekövetkezett. Az érintett ország azonban segítséget kérhet a polgári védelmi mechanizmus révén, ha olyan súlyos katasztrófa éri, mellyel saját nemzeti katasztrófareagálási képességei nem tudnak megbirkózni. A katasztrófa-helyzetek közé tartoznak az áradások, az erdőtüzek, a földrengések, a viharok és szökőárok, továbbá a terrorcselekmények, az ipari és sugárbaesetek, valamint a tengeri szennyezések és más környezeti katasztrófák.

Amikor a katasztrófasújtott ország segítséget kér, az Európai Veszélyhelyzet-reagálási Központ (Emergency Response Coordination Centre, ERCC) – az uniós polgári védelmi mechanizmus műveleti központja – közvetíti a mechanizmusban részt vevő összes ország felé, milyen konkrét szükségletekkel kapcsolatos a kérés. A megkeresésre válaszul a részt vevő országok felajánlják, hogy természetbeni támogatást biztosítsanak a helyszínen folyó vészhelyzet-elhárítási műveletek végrehajtásához. A támogatás többek között szakértők és kutató-mentőcsapatok kiküldése, segélyszállítmányok helyszínre juttatása, víztisztító egységek és nagy teljesítményű szivattyúk munkába állítása, valamint – biológiai vagy vegyi szennyeződések esetében – fertőtlenítőmentesítő létesítmények

üzembe helyezése révén valósulhat meg. Az ERCC hangolja össze az európai válaszintézkedéseket: egymáshoz rendeli a beérkező kéréseket és felajánlásokat, megkönnyíti a szakemberek és az eszközök helyszínre szállítását, s ennek költségeiből is gyakran részt vállal, továbbá – szükség esetén – szakértőket küld ki a helyzet nyomon követése céljából. A központ által biztosított szolgáltatás a nap 24 órájában, a hét minden napján elérhető.

Az uniós polgári védelmi mechanizmus a részt vevő országok katasztrófákra való felkészülését is javítja képzési programok és gyakorlatok, valamint nemzeti szakértők közötti csereprogramok révén. Ezek a kezdeményezések tanulási lehetőségeket biztosítanak a részt vevő országok polgári védelemmel foglalkozó szakemberei számára. Felgyorsítják és összehangoltabbá teszik a polgári védelmi segítségnyújtást célzó műveleteket, illetve ösztönzik az ismeretek átadását és a hálózatépítést.

A mechanizmus a megelőzést és a felkészülést szolgáló projektek céljára is finanszírozást biztosít. Példaként említhető a katasztrófákkal kapcsolatos kutatás ösztönzése, a korai előrejelzést biztosító eszközrendszer továbbfejlesztése, illetve a lakosság ismereteinek bővítésére irányuló információs kampányok támogatása. Az uniós polgári védelmi mechanizmus azokra a területekre összpontosít, ahol a közös európai fellépés a legtöbb hozzáadott értéket tudja létrehozni, ezenfelül pedig a polgári védelmet – az eredményesség maximalizálása érdekében – összekapcsolja más uniós szakpolitikákkal.

Szimuláció – a felkészülés egyik eszköze

2014-ben az EU nagyszabású szimulációs gyakorlatot hajtott végre Görögországban. Az EU Prometheus elnevezésű gyakorlat azt volt hivatott tesztelni, milyen együttműködési és veszélyhelyzeti-reagálási képességeket tudnak a tagállamok mozgósítani az uniós polgári védelmi mechanizmus keretében. A szimulációban görög, horvát, olasz és ciprusi egységek, valamint az ERCC szakemberei vettek részt. A gyakorlat során a döntéshozatali folyamatot és az ERCC szerepét is tesztelték.

A szimuláció arra a forgatókönyvre épült, hogy kettős katasztrófa következik be: hatalmas erdőtüz üt ki lakott területek közelében, és a tűz egy ipari övezetre is átterjed, ahol robbanást okoz. Ennélfogva egyidejűleg kellett tűzoltási és mentési munkálatokat végezni, és a lakott területeket evakuálni.

A korábbi szimulációs gyakorlatokon kipróbált forgatókönyvek között szerepelt egy másik – vonatfékezéskor keletkező szikra által okozott – erdőtüz, és olyan, áradás miatt kialakult vészhelyzet, amikor is gátszakadás miatt egy környékbeli falu víz alá kerül. Ilyen típusú gyakorlatokra minden évben sor kerül az Európai Unió által biztosított pénzügyi támogatásnak köszönhetően.

A 2014. évi uniós polgári védelmi gyakorlat, a Prometheus azt volt hivatott tesztelni, milyen együttműködési és veszélyhelyzeti-reagálási képességeket tudnak a tagállamok mozgósítani

Milyen eszközökkel él az EU?

A vállalt kötelezettségek teljesítése

1992 óta az Európai Unió világszerte több millió áldozatnak nyújtott segítséget katasztrófhelyzetben. Jelenleg az EU intézményei átlagosan több mint 1 milliárd euró összegű humanitárius finanszírozást biztosítanak évente arra, hogy világ országaiiban támogassák a legelesettebbeket. Ha ehhez az uniós tagállamok által egyénileg biztosított forrásokat is hozzáadjuk, akkor megállapíthatjuk, hogy globálisan a legtöbb pénzt az Európai Unió fordítja humanitárius célokra. Az EU évente több mint 120 millió embernek biztosít humanitárius támogatást több mint 90, az Európai Unió határain kívül fekvő országban.

Az EU 2001-ben léptette életbe az uniós polgári védelmi mechanizmust, melynek résztvevői eddig több mint 300 katasztrófhelyzet alakulását követték nyomon, és több mint 180 esetben kaptak segítségnyújtásra irányuló kérést. A 2010 és 2014 közötti időszakban a 80-at is meghaladta azoknak az Európai Unió területén belül és kívül kialakult vészhelyzeteknek a száma, amelyek kapcsán aktiválták a mechanizmust.

A teljesítmény azonban nem mérhető kizárólag a katasztrófaelhárítás eredményességét jelző statisztikai adatokkal: a katasztrófákra való felkészülést és a megelőzést az EU ugyanennyire fontosnak tartja a humanitárius segítségnyújtás és a polgári védelem szempontjából – annak ellenére, hogy hatásuk kevésbé szembetűnő. A jelenlegi keretrendszer lehetővé teszi az EU-tagállamok számára, hogy hatékonyan együttműködjenek egymással, és elősegítsék a nemzetközi humanitárius jog rendelkezéseinek betartását és érvényre juttatását.

A szolidaritás több mint két évtizedes múltja

Az ECHO 2012-ben ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját. A főigazgatóság hosszú utat tett meg megalakulása óta. Az

ECHO létrehozásáról 1991-ben döntött az EU, mely akkoriban 12 tagot számlált. Ebben az évben a világot olyan válságok rázták meg, melyek súlyosságuknál és sokféleségüknél fogva nyilvánvalóvá tették, hogy Európa nem rendelkezik a kezelésükhöz szükséges képességekkel. Példaként említhető a volt Jugoszláviában kirobbant konfliktus, a Bangladesben pusztító ciklon és a szómáliai éhínség. Ezek a nagy területekre kiterjedő, sok ember számára szenvedést hozó válsághelyzetek a gyorsaság és a hatékonyság javítása érdekében szükségessé tették a válaszigazgatások szorosabb uniós szintű összehangolását.

A főigazgatóság hozzávetőleg 40 munkatárssal kezdte meg a munkát. A szervezet azóta jelentősen, a munkatársak száma azonban csak korlátozott mértékben bővült: ma az ECHO 300 embert foglalkoztat a brüsszeli központban és 400-nál is több humanitárius szakértőt a 44 kihelyezett irodában, amelyek a válságok által leginkább sújtott afrikai, ázsiai és latin-amerikai országokban működnek. Az ECHO emberi és pénzügyi erőforrásait és a főigazgatóság tevékenységének keretrendszerét az EU folyamatosan hozzáigazította az aktuális szükségletekhez annak érdekében, hogy meg tudjon felelni az egyre komolyabb kihívásoknak.

2007-ben az uniós intézmények és az Uniót akkoriban alkotó 27 tagállam kulcsfontosságú szakpolitikai dokumentumot fogadott el „A humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos európai konszenzus” címmel. Ebben hangsúlyozták, hogy az uniós humanitárius segítségnyújtás nem politikai eszköz, és újjólag megerősítették, hogy a legfőbb irányelvet ezen a téren az emberiség, a semlegesség, a pártatlanság és a függetlenség jelenti. A dokumentum azt is világosan meghatározza, pontosan milyen szerep hárul a válságövezetekben az uniós képességek megerősítése céljából humanitárius segítséget nyújtó különböző szereplőkre.

A humanitárius segítségnyújtással és a polgári védelemmel kapcsolatos európai uniós szakpolitika jogalapját a Lisszaboni Szerződés hozta létre, mely 2009. december 1-jén

Afgánok szerszámokat kapnak annak az ECHO által finanszírozott intézkedésnek a keretében, amely az országot éhínséggel sújtó és sokakat lakóhelyük elhagyására kényszerítő szárazság következményeit hivatott enyhíteni

lépett hatályba. A szerződés meghatározza, milyen szerepet tölt be az EU a katasztrófavédelem és a katasztrófák megelőzése terén, és kimondja, hogy az Európai Uniónak alkalmaznia kell a nemzetközi humanitárius jogszabályokat, köztük a pártatlanságra és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó rendelkezéseket.

Mérlegelés tárgyát képezi, hogyan lehetne a katasztrófákra adott uniós válaszlépéseket megerősíteni és optimalizálni.

Gyors és hatékony válaszlépések

Az EU világszerte számtalan katasztrófa után nyújtott segítséget az áldozatoknak. Az alábbiakban rövid áttekintést adunk arról, melyek voltak az eddigiek során az uniós humanitárius intervenció legfontosabb esetei.

- A volt Jugoszláviában az 1990-es évek elején dúló háború következtében százezrek voltak kénytelenek elhagyni lakóhelyüket, éheztek és szenvedtek el súlyos traumákat. Az EU segítséget nyújtott a rászorulóknak: többek között 300 000 tonna mennyiségben juttatott élelmiszereket, takarókat, matracokat és tisztálkodási cikkeket a helyszínre.
- Az 1994-es ruandai népirtás során sokan elmenekültek lakóhelyükről. Számukra az EU egyebek mellett orvosi segítséget biztosított – többek között annak érdekében, hogy a gyermekek ne száradjanak ki, és megkapják a szükséges védőoltásokat. Azok a menekültek pedig, akik úgy döntöttek, visszatérnek lakóhelyükre, túlélőkészletet kaptak, mely segített abban, hogy a lerombolt falvakban gondoskodni tudjanak alapvető szükségleteikről.
- A tálib rezsim 2001-ben bekövetkezett bukása óta az EU több mint 584 millió euró értékben nyújtott segítséget az afgán emberek sürgős szükségleteinek kielégítésre.
- 2004-ben több mint 230 000 ember vesztette életét az indiai-óceáni szökőárban. Az EU kezdetben arra összpontosította erőfeszítéseit, hogy minél több ember túléléséről gondoskodjon. A hosszabb távra szóló projektek keretében az Unió táborokat létesített a hajléktalanok elszállásolása céljából, támogatást nyújtott az egészségügyi dolgozóknak, és halászhajókat vásárolt, elősegítve, hogy a helyi közösségek tagjai ismét meg tudják keresni a kenyerüket.
- 2010-ben az EU nagyszabású humanitárius segítségnyújtási műveleteket hajtott végre Szudánban és Pakisztánban. Szudánban az ott kirobbant konfliktust és az időszaki áradásokat követően 6 millió áldozat részesült humanitárius segítségben az EU támogatásával. Pakisztánban az országos áradások után az Unió 12,5 millió ember elszállásolásáról, étellemezéséről, valamint ivóvíz- és egészségügyi ellátásáról gondoskodott, és létesítményeket hozott létre a megfelelő higiénés körülmények biztosítása érdekében.
- Amikor 2011-ben földrengés és szökőár pusztított Japánban, az EU 400 tonna természetbeni segítséget nyújtott a rászorulóknak, és logisztikai, radiológiai és más szakértőkből álló európai polgári védelmi csoportot küldött a helyszínre. Az Unió ezen túlmenően pénzügyi segítyt biztosított a leginkább sújtott tartományokban élő családoknak.
- 2012-ben az EU több millió éhezőnek nyújtott segítséget a Száhil övben. Ezen túlmenően az uniós humanitárius segítség a hazájukban kirobbant konfliktus elől elmenekülő szír állampolgárok százezreinek helyzetén javított.
- Azóta, hogy 2013-ban polgárháború tört ki Dél-Szudánban, több mint 1,7 millió helyi lakos menekült el az otthonából. Közülük 450 ezren a szomszédos országokban kerestek menedéket. Az EU a rászorulóknak segítségére sietett: 2,4 millió ember élelmiszer-, víz- és egészségügyi ellátását, elszállásolását és védelmezését segített finanszírozni, és a megfelelő higiénés körülmények kialakítását is támogatta.
- Amikor 2014-ben hatalmas árvizek pusztítottak a Balkán-félszigeten, beindult az uniós polgári védelmi mechanizmus: 23 tagállam küldött segélymunkásokat, mentés és evakuálás céljára szolgáló helikoptereket, motorcsónakokat, generátorokat, homokzsákokat, sátorokat, takarókat és segélyfelszerelést a helyszínre.

Ha hatékonyabb a megelőzés, több életet menthetünk meg

Az uniós erőfeszítéseknek köszönhetően Unión belüli és kívüli országok egyaránt segítséget kaptak az elmúlt években. Az elért eredmények az európai szinten megvalósuló hatékony koordinációtól kezdve a helyi szakértők célszágban történő kiképzéséig számos területen megmutatkoznak.

- Az EU számos – a korai előrejelzés javítására irányuló – kezdeményezést indított útnak. Példaként említhető a Meteoalarm nevű online riasztási platform kifejlesztése, illetve a folyamatos adatgyűjtést végző és ennek alapján riasztást kiadó Globális Katasztrófariasztási és Koordinációs Rendszer (GDACS) kiépítése. Az Unió ezen túlmenően olyan riasztási és észlelőrendszerek létrehozását is finanszírozza, amelyek meghatározott típusú veszélyhelyzetek – földrengések, árvizek, erdőtüzek, szökőárok stb. – bekövetkeztére figyelmeztetnek.
- A katasztrófa megelőzést és a katasztrófák hatásának enyhítését célzó technológiákba történő uniós beruházás, valamint a partnerekkel folytatott szoros együttműködés az Európai Erdőtűz-információs Rendszer és az Európai Árvízi Riasztórendszer megszületését eredményezte.

ESETTANULMÁNY

Szíria: összetett humanitárius és biztonsági katasztrófa

A 2011 márciusában Szíriában kirobbant tüntetések erőszakos elfojtása óta a konfliktus polgárháborúba torkollott, ami súlyos humanitárius következményekkel járt Szíriára és a szomszédos országokra nézve.

Több tízezer ember vesztette életét a harcokban, ezen túlmenően pedig a lakosság fele kényszerült hátrahagyni a lakóhelyét, és biztonságosabb térségekbe menekülni, hogy mentse az életét. Több mint három millió szíriai keresett menedéket a szomszédos országokban. Ugyanakkor ma is rengetegen élnek olyan területeken, amelyek ostrom alatt állnak, és ahol mindennaposak a harcok.

A helyzet romlása oda vezetett, hogy a szíriai polgárháború korunk legsúlyosabb humanitárius és biztonsági válságává mélyült. A szíriai gyerekek mindennap átélik, mit jelent a háború, az erőszak és a halál. Egy teljes generáció fog felnőni teljes jogfosztottságban és kiszolgáltatottságban, anélkül, hogy oktatásban részesülne.

A biztonsági feltételek nem adottak ahhoz, hogy az ostromlott területekre akadálytalanul el lehessen jutni, ennek ellenére a válság kezdete óta az EU közel 3 milliárd eurót – minden más adományozónál több pénzt – mobilizált a szíriai konfliktus kezelésére és rendezésére. Az uniós segítségnyújtás a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő emberek legsürgetőbb szükségleteit hivatott kielégíteni Szíriában és a Szíriával szomszédos országokban, mindenekezt az egészségügyi ellátás és a vízellátás terén.

Az EU által nyújtott segítség a válság által sújtott és humanitárius segélyekre szoruló kb. 10,8 millió embert hivatott támogatni – gondoskodva arról, hogy sürgősségi orvosi ellátásban, étel- és vízszolgáltatásban, védelemben részesüljenek, vízhez jussanak, fedél kerüljön a fejük fölé, megfelelő higiénés körülmények között élhessenek, és logisztikai szolgáltatások álljanak a rendelkezésükre. Az EU a továbbiakban is vezető szerepet játszik a szíriai helyzetre válaszul hozott nemzetközi válságreagálási intézkedések terén: folyamatos humanitárius jelenlétet biztosít a helyszínen, és fokozza az együttműködés és a figyelemfelkeltés-mozgósítás érdekében tett nemzetközi erőfeszítéseket.

ESETTANULMÁNY

Száhil öv – van, amiről nem szabad megfeledkezni

2011 és 2013 között a világ lakosságának egynegyede tartozott a tartósan éhezők táborába, s ez az arány 2013 óta folyamatosan növekszik. A jelenség a népességnövekedésre, valamint a természeti és az ember által okozott katasztrófák gyakoriságának és intenzitásának növekedésére vezethető vissza, melyek következtében a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő közösségek tagjai csak csökkent mértékben tudnak saját élelmezésükről gondoskodni.

A Szubszaharai-Afrikát nyugat-kelet irányban átszelő Száhil öv egyike a Föld legszegényebb régióinak. Az itt élő emberek közül több tízmillió azoknak a száma, akiket éhínség fenyeget a szárazság és az elmaradottság, valamint a sorozatos élelmiszerválságok miatt. A humanitárius válság elmélyülésével párhuzamosan az Európai Unió egyre több támogatást nyújt a területen élőknek. 2012 eleje óta az EU több mint 507 millió euróra növelte hozzájárulását a Száhil öv lakosságának nyújtott humanitárius segélyekhez. Az EU a segítségnyújtás során szakaszos megközelítést alkalmaz: az inséges időkben a szükséghelyzet kezelésére és – az AGIR kezdeményezés révén – az ellenálló képesség javítására összpontosít, az ezeket követő időszakokban pedig a helyreállítással foglalkozik.

A Száhil övben kialakult válság kezelését célzó humanitárius válaszigények sok ember életét megmentették, és mérsékeltek a krízis által a családokra gyakorolt gazdasági hatásokat. Az Európai Unió elősegítette, hogy a térség a figyelem előterébe kerüljön. Az EU a vészhelyzeti segítségnyújtáson túlmenően arra is törekszik, hogy minél szélesebb körben tudatosítsa: az élelmiszer-ellátás bizonytalansága szerkezeti probléma, amellyel elengedhetetlenül fontos foglalkozni a szegénység felszámolására irányuló küzdelem során.

A Száhil övben és az Afrika szarva elnevezésű térségben a sorozatos szárazságok következtében több millió emberről mondható el, hogy nem jutnak szükségleteiknek megfelelő mértékben alapvető élelmiszerekhez. Ez azonban más országokban sem ismeretlen probléma: például Pakisztán és Jemen kiszolgáltatott helyzetben lévő társadalmi csoportjainak tagjai sem jutnak hozzá a szükségleteiket kielégítő mennyiségű és minőségű táplálékhoz. Az Európai Unió a humanitárius segítségnyújtásra fordítható éves költségvetési források több mint egyharmadát sürgősségi élelmezési segélyekre költi, minélfogva egyike azoknak a közösségeknek, illetve országoknak, amelyek világszerte a legtöbb humanitárius élelmezési segélyt biztosítják a szükséglet szenvedőknek. 2011 óta az ECHO több mint 100 millió – válságos helyzetben lévő – embernek juttatott élelmiszert.

ESETTANULMÁNY

Áradások a Balkánon: uniós együttműködés egy összetett helyzet megoldásáért

2014 májusában súlyos áradások pusztítottak Szerbiában és Bosznia-Hercegovinában, melyekhez fogható árvizekre több mint egy évszázad óta nem volt példa a térségben. Több százezerre tehető azoknak az embereknek a száma, akik elvesztették megélhetésüket, és akiket evakuálni kellett otthonukból.

Rendkívül sok problémával kellett megbirkózni. Városok maradtak áram és folyóvíz nélkül, és nem állt elég palackozott víz, élelmiszer, gyógyszer, illetve takaró a lakosság rendelkezésére. Régiószerte több, árvíz sújtotta területen károk érték az alpinfrastruktúrát – a hidakat és az utakat, valamint több egészségügyi és oktatási létesítményt. Becslések szerint Bosznia-Hercegovinában és Szerbiában együttesen több mint három millió ember életére gyakoroltak közvetlen hatást a helyi áradások, földcsuszamlások és sárlavinák.

Az EU aktiválta az uniós polgári védelmi mechanizmust, melynek keretében 23 tagállam ajánlotta fel a segítségét. A mechanizmus keretében természetbeni

támogatást – mentés és evakuálás céljára szolgáló helikoptereket, motorcsónakokat, generátorokat, homokzsákokat, sátorokat, takarókat és segélyfelszerelést – juttattak és több mint 800 segélymunkást küldtek a két érintett országba. Ezen túlmenően két uniós polgári védelmi egység is a helyszínre érkezett, hogy segítsen a katasztrófa következményeinek felszámolását célzó erőfeszítések összehangolásában és a mentési műveletekben. Egyedül Bosznia-Hercegovinában több mint 1700 ember életét sikerült megmenteni. Az Európai Bizottság az áradások következményeinek felszámolásához használt eszközök és a segélyezési műveletekben részt vevő szakemberek helyszínre juttatását is társfinanszírozta. A fentiekben túlmenően több mint 80 műholdas térkép készült annak érdekében, hogy a katasztrófa sújtotta, illetve a segítséget nyújtó országok hatékonyabban tudják a szükséges műveleteket végrehajtani.

Az EU tagállamai által az uniós polgári védelmi mechanizmuson keresztül nyújtott természetbeni segítségen kívül az Unió 3 millió euró összegben juttatott humanitárius támogatást a két ország legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő lakosainak megsegítésére. Ennek köszönhetően félmillió ember részesült humanitárius támogatásban a két országban, ahol azonban továbbra is nagyon sok még a tennivaló a helyreállítás és az újjáépítés terén.

Az uniós polgári védelmi mechanizmus keretében szlovén helikopter nyújt vészhelyzeti segítséget az áradások sújtotta területek lakosságának Bosznia-Hercegovinában

ESETTANULMÁNY

Ebola Nyugat-Afrikában: a jelenlegi ismereteink szerint eddigi legpusztítóbb ebolajárványra válaszul hozott uniós intézkedések

A rendelkezésünkre álló adatok szerint soha nem pusztított olyan súlyos ebolajárvány Nyugat-Afrikában, mint most. 1976, az ebolavírus azonosítása óta ez az első alkalom, hogy a kór szétterjedt a régióban. Az első megbetegedést 2014 márciusában diagnosztizálták Guineában. Innen a fertőzés gyorsan továbbterjedt Libériába és Sierra Leonéba, ahol több ezer halálos áldozatot követelt. Mivel a megelőzés és a kezelés céljára ez idáig sem védőoltás, sem célzott terápia nem áll rendelkezésre, a megbetegedettek körében 60–90% a halálozási arány. Ennélfogva az ebola az egyik legpusztítóbb vírus a világon.

Az EU az elsők között hozott válaszingtézkedéseket a járvány megfékezése és a legfontosabb helyi szükségletek kielégítése céljából. Az Európai Bizottság és a tagállamok az eddigiek folyamán több mint 1 milliárd eurót fordítottak az ebola elleni harcra, hozzájárultak a nemzeti egészségügyi ellátórendszerek megerősítéséhez, azonnali humanitárius és fejlesztési támogatást biztosítottak, orvosi kutatásokat finanszíroztak, ezen túlmenően pedig mobil laboratóriumokat, különböző felszereléseket és szakembereket juttatott a helyszínre.

Az érintett országok és a humanitárius szervezetek azon dolgoznak, hogy megfékezzék a járvány továbbterjedését, de munkájukat számos tényező nehezíti: a szállítási képességek korlátozottak, az egészségügyi dolgozók ki vannak téve a veszélynek, hogy megfertőződnek, és életüket veszítik, nem áll rendelkezésre a helyszínen elegendő orvosi berendezés, az élelmiszer-ellátás napról napra bizonytalanabbá válik, az emberek nem mindenhol jutnak hozzá tiszta ivóvízhez, és nem megfelelőek a higiénés körülmények.

A helyzetre válaszul az Európai Bizottság humanitárius szakértőket és berendezéseket küldött a helyszínre, és gondoskodott a segélyszállítmányok légi szállításáról, és a segélymunkások vészhelyzeti evakuálásáról.

Tekintve, hogy a vírus továbbterjedése nem lassul, az Európai Unió folyamatosan fokozza a járvány megfékezése érdekében végzett erőfeszítéseit. Az Egészségügyi Világszervezet felkérésére az uniós polgári védelmi mechanizmus aktiválására is sor került, hogy természetbeni támogatás és további szakértők helyszínre juttatása révén átfogó és összehangolt válaszingtézkedések valósuljanak meg.

Fokozott erőfeszítéseket kell tennünk, ha meg akarjuk akadályozni a – jelenlegi ismereteink szerint eddigi legpusztítóbb – nyugat-afrikai ebolajárvány továbbterjedését és a halálos áldozatok számának növekedését

Merre tovább?

A szükséget szenvedők megsegítéséért

Az EU újra és újra vezető szerepet vállal akkor, amikor humanitárius szükséghelyzetek alakulnak ki a világ különböző pontjain: nemcsak az adományozás terén jár élen, hanem a nemzetközi humanitárius jogszabályok és elvek tiszteletben tartására vonatkozó normák megteremtése révén is. Elengedhetetlenül fontos, hogy a szükséghelyzetek kezelése céljából életbe léptetett mechanizmusok lépést tartsanak azokkal a kihívásokkal, amelyekkel a világon egyre jobban eluralkodó instabilitás és bizonytalanság, illetve a szükségletek bővülése és diverzifikálódása miatt kell szembenéznünk. Ennek elérése érdekében az EU folyamatosan arra törekszik, hogy erőfeszítéseit minél inkább a helyzethez igazítsa és javítsa, s ezáltal hatékonyabb intézkedéseket hozzon a katasztrófákra válaszul.

Az EU álláspontja szerint a katasztrófareagálás sikere szempontjából döntően fontos, hogy helyi szinten rendelkezésre álljanak a megfelelő erőforrások. Az Unió a hangsúlyt a helyi közösségek ellenálló képességének megerősítésére helyezi annak érdekében, hogy azok a jövőbeli megrázkódások idején jobban meg tudjanak birkózni a nehézségekkel.

Az EU tevékenyen részt vesz majd a humanitárius csúcstalálkozóval kapcsolatos megbeszéléseken, hogy javítsa a nemzetközi humanitárius rendszer működésének hatékonyságát.

Ezen túlmenően bővül a polgári védelmi koordináció feladat- és alkalmazási köre. Ennek több eszköze van, köztük egy új jogalap kidolgozása, több újszerű megoldás létrehozása, így pl. az európai erőforrások önkéntes alapon történő összevonása, egy teljesen működőképes operatív központ – az Európai Veszélyhelyzet-reagálási Központ – megalapítása, valamint a szolidaritási klauzula alkalmazásának, a nemzetközi partnerekkel folytatott stratégiai együttműködésnek és az Európai Bizottság különböző szolgálatai közötti együttműködésnek az előmozdítását célzó intézkedések körének kibővítése.

Az EU Segítségnyújtási Önkéntesszolgálat

Az EU létrehozta az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestet, más néven az EU Segítségnyújtási Önkéntesszolgálatát, hogy részvételi lehetőséget biztosítson azoknak az uniós polgároknak, akik ki szeretnék venni a részüket a humanitárius segítségnyújtási munkából. A Lisszaboni Szerződésben foglaltakkal összhangban az Európai Bizottság 2012 szeptemberében terveket terjesztett elő arra vonatkozóan, hogyan tudja az EU

Diana Tonea, az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest Haitin dolgozó egyik, román állampolgárságú tagja arról számolt be, hogy a munka nagy kihívásnak bizonyult, ugyanakkor óriási meglepetéssel töltötte el

18 000 ember számára megteremteni annak a lehetőségét, hogy 2014 és 2020 között önkéntes munkát végezzenek humanitárius segítségnyújtási műveletekben a világ valamelyik részén.

A programban humanitárius segítségnyújtással foglalkozó, tapasztalt szakértők, valamint a sürgősségi segítségnyújtás területén elhelyezkedni kívánó fiatalok vehetnek részt.

Az EU a résztvevőket olyan helyekre fogja kiküldeni, ahol a legnagyobb szükség van képességeikre, és ahol tevékenyen elő tudják segíteni a helyi kapacitások bővítését és a helyi önkéntes tevékenység ösztönzését. Az önkéntesek személyes biztonsága mindvégig elsődleges fontosságot élvez.

A kísérleti projektmunka első szakaszában több mint 250 európai utazott ki több mint 40 országba, köztük Haitire, Indonéziába, Mozambikba és Tádzsikisztánba. Mielőtt bevetnék őket, a helyszínen végzendő munkára való felkészítés során az önkéntesek elméleti és gyakorlati képzésben részesülnek. A program kísérleti szakaszának lezárultát követően 2015-ben megkezdődik az európai önkéntesek célországokba történő kiküldése.

A programnak köszönhetően az EU képesebbé válik arra, hogy szükségletalapú humanitárius segítséget nyújtson, és hogy lehetőséget biztosítson a fiatal európaiaknak arra, hogy kifejezésre juttassák szolidaritásukat a szükséget szenvedő emberekkel. Nem kizárt, hogy közülük kerülnek majd ki a jövőben a humanitárius segítségnyújtás vezető szakemberei.

„A béke gyermekei” elnevezésű uniós kezdeményezés – a Nobel-békedíj öröksége

2012. december 10-én az Európai Unió nyerte el a Nobel-békedíjat. A díj elnyerése arra ösztönözte az Európai Uniót, hogy életre hívja „A béke gyermekei” elnevezésű kezdeményezést, melynek az a célja, hogy finanszírozza a konfliktusok sújtotta területeken élő gyermekek iskoláztatását biztosító humanitárius projekteket. 2012 óta az EU bővítette a kezdeményezés részére biztosított pénzügyi támogatást annak érdekében, hogy még jobban segítse a konfliktusok fiatal áldozatait.

A konfliktusok áldozatainak 90%-a polgári személy, közülük pedig minden második gyermek: ők alkotják a legkiszolgáltatottabb csoportot. Konfliktusok miatt világszerte 7 millió gyermek menekült más országok területére, több mint 13 millió gyerek kényszerült arra, hogy lakóhelyét hátrahagyva belső menekültként éljen saját hazájában, és több mint 28 millió gyermek esett el attól a lehetőségtől, hogy oktatásban részesüljön. A konfliktusok gyermekáldozatainak megsegítése és védelmezése terén prioritást jelent az oktatásban való részvétel elősegítése, a biztonságos tanulási környezet kialakítása, illetve a háborús traumákat elszenvedő gyermekek pszichoszociális támogatása.

„A béke gyermekei” elnevezésű uniós kezdeményezés – uniós finanszírozású, humanitárius partnerszervezetek

által megvalósított projektek révén – az eddigiek folyamán több mint 108 000 gyermeknek segített a világ 12 országában: Pakisztánban, a Kongói Demokratikus Köztársaságban, Etiópiában, az oda menekült szíriai menekültek esetében Irakban, Dél-Szudánban, Csádban, a Közép-afrikai Köztársaságban, Szomáliában, Afganisztánban, Mianmarban, Kolumbiában és Ecuadorban.

Az oktatás segít abban, hogy a konfliktus sújtotta területeken élő gyerekek gyerekek maradhassanak

A béke gyermekei – uniós kezdeményezés (<http://ec.europa.eu/echo/en/what/humanitarian-aid/children-of-peace>)

További információk

- ▶ Uniós humanitárius segélyek és polgári védelem: (<http://ec.europa.eu/echo/>)
- ▶ Az EU Segítségnyújtási Önkéntesszolgálat: (<http://ec.europa.eu/echo/en/what/humanitarian-aid/eu-aid-volunteers>)
- ▶ A béke gyermekei – uniós kezdeményezés: (<http://ec.europa.eu/echo/en/what/humanitarian-aid/children-of-peace>)
- ▶ Kérdése van az Európai Unióról? Forduljon a Europe Direct szolgálatához: 00 800 6 7 8 9 10 11 – (<http://europedirect.europa.eu>)

